

# Gidsenblad Lange Nelle Oostende

België-Belgique

PB - PP

8400 Oostende 1

BC6607

UTILE DULCI



**GIDSSENKRING  
LANGE NELLE OOSTENDE** vzw

Afgiftekantoor 8400 Oostende 1 - P409072

Driemaandelijks blad  
van de afdeling Oostende

2005 - 17<sup>e</sup> jaargang

Afzendadres & v.u.:

Pitteljon Etienne,

Leopoldlaan 179,

8430 Middelkerke

## IN DIT NUMMER:

49	Voorwoord	<i>Leen Coene</i>
50	Activiteitenkalender	<i>Redactie</i>
52	Het verhaal van de Oostendse Casino-Kursalen	<i>Piet Daman</i>
55	Art Nouveau	<i>A. Van Asbroeck</i>
59	De hoofdkerk van Mariakerke Onze-Lieve-Vrouw-Koningin	<i>Marcel Leeuwerck</i>
61	Renovatie van het Hazegras	<i>Greet Mees</i>
63	Het protestantisme in Oostende (3)	<i>Kurt Borgoo</i>
65	Oostende vervroegt zijn dageraad (5)	<i>Piet Daman</i>
69	Bevrijding: Ik was een snotter in '45	<i>Jaak Fonteyne</i>

### STEUNENDE

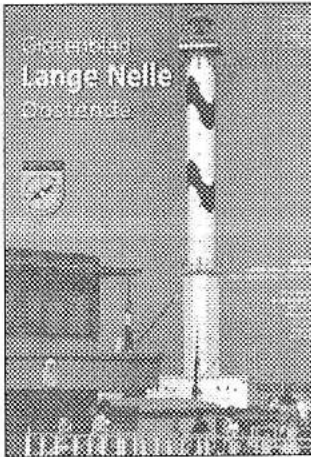
### LEDEN

2005

Cornu Marcel  
Delbeke-Mattelaer  
Romano Silvio  
Van Audekerke Paula

Danneel Guido (Argenta)  
Nuytten en Windels  
Sweetlove René

*Uit sympathie*



Driemaandelijks blad van  
de OOSTENDSE  
GIDSENKRING  
LANGE NELLE vzw  
17de jaargang  
Nr. 3: juli - aug. - sept. 2005

### Colofon

Eindredactie en correspondentie:  
Leen Coene, Rietstraat 33,  
8400 Oostende  
gidsenkringoostende@i-com.be

Redactieleden:  
Annie Storme, Etienne Pitteljon,  
Marcel Leeuwerck, Piet Daman,  
Jacques Fonteyne

Verantwoordelijke uitgever:  
Etienne Pitteljon, Leopoldlaan 179  
8430 Middelkerke

De medewerkers aan dit blad zijn  
zelf verantwoordelijk voor de door  
hen getekende bijdragen.  
Overname mag mits  
bronvermelding.

Vormgeving : Herman Moerman

Voorzitter: Leen Coene

Dispatching :  
059 80 73 81 (fax en telefoon)  
e-mail: lange\_nel@hotmail.com

Rekeningnummer: Gidsenkring  
Lange Nelle vzw  
nr 380-0049184-76

Lid wordt U voor 15 euro per jaar  
(Buitenland: 20 euro)  
Gezinskaart: 20 euro  
Steunend lid : vanaf 25 euro  
Erelid : 50 euro

Ereleden en steunende leden  
worden met naam vermeld in het  
Gidsenblad.

Gidsenlokaal : Spaans Huisje,  
Christinastraat 67, 8400 Oostende

# Voorwoord

*Beste Lezer,*

*Zo zijn we al midden in de Belgische zomer als  
U dit blad ontvangt.*

*Als U even niks om handen hebt, kan ik U  
altijd uitnodigen tot theater aan zee. Nee, niet  
het evenement met dezelfde naam, maar  
gewoon een uurtje aanwezig zijn, bijvoorbeeld  
voor het station, of aan de zeedijk, of in één van  
de straten van de stad.*

*Mensen van allerlei slag en pluimage zult U er  
zien, arm en rijk, dun of dik, oud en jong, een  
koppel met een trekkarretje tot manshoogte  
opgestapeld op zoek naar de eerste camping, een  
groep kaldoeken... De stad is een wereld gewor-  
den, een theater op zich...*

*U ziet zo een ongelooflijk schouwspel als U even  
durft stil te staan, zomaar, tijd verliezen eigen-  
lijk, en meteen moet U zelf nergens meer naar  
toe: de wereld is zojuist voorbij gekomen.*

*Leen Coene*

# ACTIVITEITENKALENDER

**WEGENS HET BEPERKT AANTAL  
PLAATSEN IN HET SPAANS HUISJE IS HET  
VOOR DEZE VOORDRACHTEN  
NOODZAKELIJK ZICH IN TE  
SCHRIJVEN OP HET NUMMER 0497/459.483**

## OOSTENDSE BEELDENE KUNSTENAARS 1905

Vrijdag 23 september 2005 om 20.15 uur in  
het Spaans Huisje

**Voordracht door conservator Norbert Hostyn**

Anno 1905 domineerde de figuur van James Ensor meer dan ooit voorheen de Oostendse kunstscène. Maar 1905 was verre van een vruchtbaar jaar in het geheel van zijn carrière. Hij had wel de status van de roem bereikt. In zijn schaduw was het moeilijk werken voor de jongeren Constant Permeke en Jan De Clerck. Leon Spilliaert had zich nog niet eens gemanifesteerd naar de buitenwereld. Willy Finch, die uitgeweken was naar Finland, was hier bijna uit het geheugen gewist.

Een trapje lager vinden we een brede schare kunstenaars van uiteenlopend kaliber: Emile Bulcke, Oscar Halle, Henri Permeke... Balthasar Mouton en Karel De Kesel waren enkele van de schaarse beeldhouwers.

En verder zijn er nog heel wat kleinmeesters die nu bijna totaal vergeten zijn.

Tijdens een lezing met powerpointpresentatie laat conservator Norbert Hostyn u kennis maken met de Oostendse beeldende kunstenaars anno 1905.

*Leden: 1,25 euro, niet-leden: 2,50 euro.*



## UITSTAP NAAR HET GRENSGEBIED MET ZEEUWS-VLAANDEREN

Zaterdag 24 september 2005

Het einde van de 16<sup>de</sup> – begin van de 17<sup>de</sup> eeuw is een woelige periode in de Nederlanden. Vlaanderen wordt geteisterd door de reformatie en de harde repressie van de Spaanse machthebbers en wanneer Spinola, in 1604, Oostende eindelijk veroverd worden Sluis en Aardenburg

door Maurits van Nassau ingenomen. De Noordelijke Provincies maken zich stilaan los van het Spaans gezag.

In die periode ontstaat ook de grens tussen Vlaanderen en Zeeuws-Vlaanderen als resultaat van militaire, diplomatieke en geografische elementen. Hierbij is de ligging en de loop van het Zwin doorslaggevend. Aan de oevers van deze, toen nog opvallende zeearm, bouwen Spanjaarden en geuzen ieder hun forten, dijken en kanalen. En toen de scheiding van de Nederlanden een feit was, werd het overstromingsgebied van het Zwin geleidelijk ingedijkt.

Met deze uitstap maken we kennis met de betekenis van het Zwin bij de vorming van onze noordgrens, met de restanten van de Spaanse verdedigingswerken, met de inpolderingen in het Nieuwland en met het uitzicht en evolutie van de huidige Zwinschorre. En "over de grens" bekijken we het kleine Sluis en het minuscule Aardenburg. Maar ook een vergelijking tussen het mondaine Knokke en de typisch Hollandse familiale badplaats Cadzand zal niet ontbreken. Een gevarieerde rondrit, met interessante stopplaatsen in dit zeer interessant grensgebied!

Verplaatsing met "eigen middelen" en carpooling. Vertrek op de randparking aan de kazerne om 13.30 u.

Begeleiding: Raf Plasschaert, afkomstig uit deze streek



## VAN POSTKAART TOT PRENTKAART

Vrijdag 18 november 2005 om 20.15 uur  
in het Spaans Huisje

**Voordracht door Omer Vilain**

Er zijn weinig zaken die zo goedkoop, zo licht in gewicht en toch in de loop van een goede eeuw van zoveel belangstelling genoten of het is de prentkaart.

Van in het begin hebben de verzamelaars zich vol interesse over dat kleine voorwerp gebogen. Heel vlug verschenen er alle soorten van prentkaarten.

Men kon stads- en dorpsgezichten trachten bijeen te brengen, maar men kon ook belangstelling tonen voor personen, kinderen, dieren, planten. Men zocht steeds verder en kwam tot de bekende wenskaarten voor plechtigheden of feestdagen.

De verbeelding ging verder en het licht karton kon men vervangen door celluloid of licht metaal. Men maakte kaarten met een kleine grammofonplaat op of met piepende diertjes. Reukkaarten waren er eveneens, soms met gedroogde bloemen.

Grote gebeurtenissen, zoals stoeten, processies, inhuldigingen, werden met reeksen verkocht.

Helaas, de oorlogen brachten ook de uitgevers op het idee om niet alleen triomferende vaandels te reproduceren op een kaart maar ook beelden uit de slagvelden.

De formaten bleven bijna altijd dezelfde, maar toch verschenen er halve en dubbele formaten in de loop der jaren.

Sommige prentkaarten werden zeer gegeerd, doch dikwijls op kleine oplagen uitgegeven en als die dan na 50 of 100 jaar tot de gezochte kaarten behoren, dan kan men er wel veel geld voor neertellen.

Ook wat er door de afzender geschreven was, is soms voor de verzamelaar van groot belang. Ook de handtekening!

Over al die zaken in verband met de prentkaart zal Omer Vilain spreken. Hij zal zijn voordracht met prentkaarten aanschouwelijk maken met een epidiascoop.

Leden: 1,25 euro, niet-leden: 2,5 euro.

## TENTOONSTELLING "OOSTENDE EN 1905" IN DE VENETIAANSE GAANDERIJEN

Gedurende deze tentoonstelling kunnen op zondag (telkenmale om 10.30 uur) individuele bezoekers met een gids deze tentoonstelling bezoeken. Inlichtingen op 059/80.73.81



## THEMAWANDELINGEN 2005

Zaterdag 23 juli, 10.30 u.: "Napoleon Wandeling" (\*)

Woensdag 3 augustus, 09.00 u.: "Maritiem Oostende" (\*\*)

Zaterdag 13 augustus, 10.30 u.: "Oostende en 1905" (\*)

Zaterdag 20 augustus, 10.30 u.: "Napoleon Wandeling" (\*)

Zaterdag 27 augustus, 10.30 u.: "Maritiem Oostende" (\*)

Zaterdag 3 september, 10.30 u.: "Oostende en 1905" (\*)

(\*)= startplaats: Spaans Huisje

(\*\*)= startplaats: Eurohal, Vismijnlaan.

Deelnemers aan deze wandelingen betalen een bijdrage aan de gids: 4 euro voor volwassenen, 2 euro voor -12-jarigen, gratis beneden 12 jaar.

Leden Gidsenkring Lange Nelle: 50% korting.



Het meest zonnige hoekje van Oostende heet Petit Nice.

Daar vindt men ook het gelijknamige restaurant Petit Nice, op een boogscheut van het Casino.

Gastheer Herbert en gastvrouw Cathérine zorgen ervoor dat u zich snel thuis voelt in een sfeervol kader.

Kwaliteit, sfeer, service met een glimlach.

Albert 1 Promenade, 62b, 8400 Oostende • Tel. 059/80.39.28 • Fax 059/80.96.44 • [www.petitnice.be](http://www.petitnice.be)

# HET VERHAAL VAN DE OOSTENDSE CASINO-KURSALEN (3)

*Piet Daman*

## BATTERIJ KURSAAL

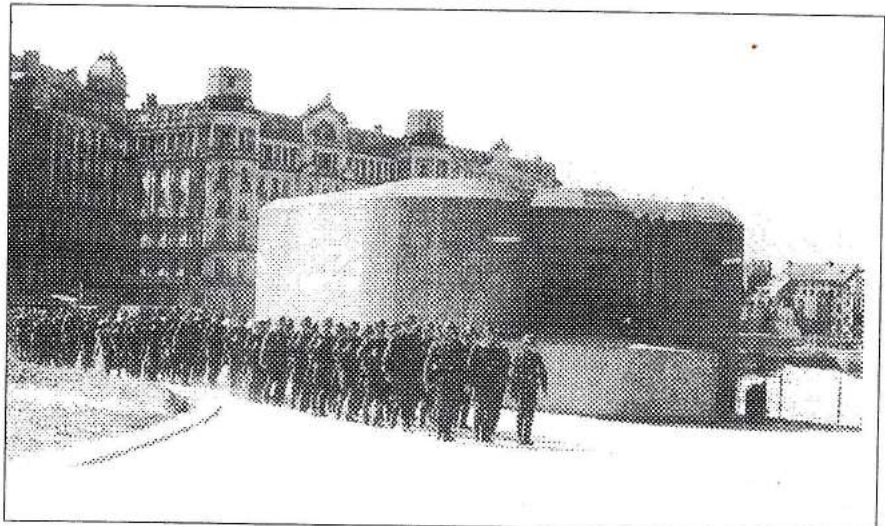
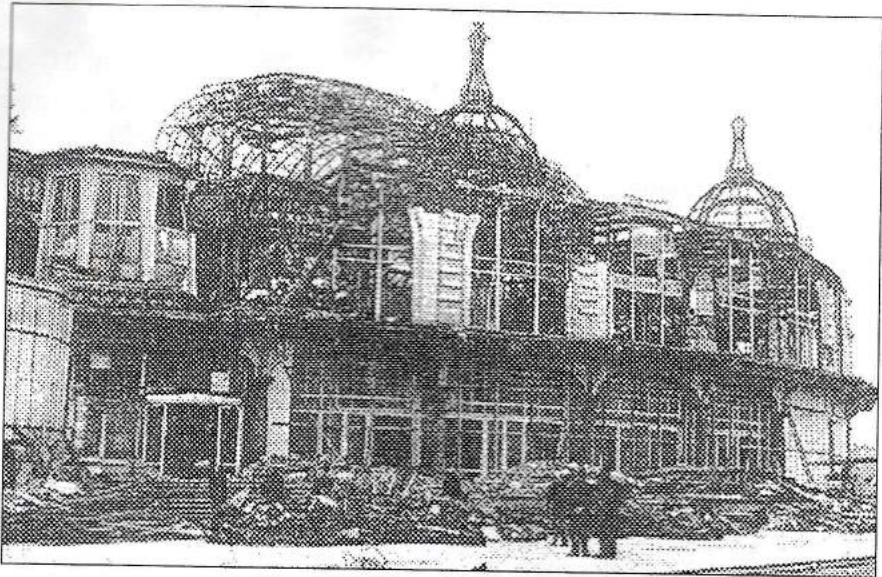
De Tweede Wereldoorlog was voor Oostende rampzalig. Nadat zware bombardementen in mei 1940 het Kursaal reeds hadden beschadigd, besloot het Duitse Commando in nov. 1942 het kursaalgebouw af te breken. Het moest plaats ruimen voor een onderdeel van de Atlantik Wall. De stalen raamconstructie werd "gründlich" afgebroken en naar Duitsland vervoerd. Men vond later geen spoor terug. Waarschijnlijk verwoegde het ander "Krüppstahl" in de smeltoven.

Op de plaats in de dijk ervoor bouwde de Duitse Marine een kustbatterij die ironisch de naam "Kursaal" kreeg. Zij bestond uit een vuurleidingsbunker, 4 geschutsstellingen of bunkers, 2 manschapsbunkers en een machinebunker.

Wat restte van het gebouw werd door de wegtrekkende troepen volledig verwoest in sept. 1944.

## VIERDE CASINO-KURSAAL

Van eind 1944 tot 1953 waren de activiteiten in "Chez Pan" in de "kelders" van het Schouwburggebouw. Een nieuw casino was een must voor Oostende.



Architect Léon Stijnen (1899-1990) tekende de plannen, modernist, lid van de groep Ciam, met o.m. Le Corbusier, Internationale Stijl. Verwierf reeds faam vóór WOII als appartementsbouwer te Antwerpen. Realiseerde later ook casino's te Knokke en Chaudfontaine, het Koninklijk Muziekconservatorium en Kunstcentrum "De Singel" te Antwerpen en het Cultureel Centrum te Ukkel. In 1950 was hij directeur van de School voor Architectuur "Ter Kameren" te Brussel.

In de periode 1950-52 werd op dezelfde plaats als voordien het nieuw casino-complex opgetrokken, totale opp. 10.000 m<sup>2</sup>, het grootste van Europa. Het ontwerp werd uitgevoerd door Dumon en Vander Vin (later ook de bouwers van het Europacentrum in samenwerking met de firma Van Biervliet). Een groots gebouw, met een groot auditorium van 60x50m op het gelijkvloers, in 1963 omgebouwd tot amphitheater met 1650 zitplaatsen, een ideale concertzaal met prima akoestiek en een degelijke moderne scenische installatie, de Ambassadeurszaal 30x40m, de Night-Club "La Champagne", later "Sporting Club", een leeszaal (Zeedijk), private salons, een tentoonstellingszaal, een restaurant, en een grootse Erehal. In de loop der jaren waren er wel wat wijzigingen.

De decoratie gebeurde door o.m. Paul Delvaux (muurschildering), Pierre Caille (ceramiek) en Marc Mendelsohn. Aan de voorgevel, het monumentale beeld "De vier elementen" (water, vuur, aarde en lucht) door Oscar Jespers.

Het beeld "De Zee" (Dikke Mathille) van Georges Grard (1953) bevond zich oorspronkelijk op de luifel aan de zee-kant van het Kursaal (tot 1963).

Op 20 juni 1953 was het de officiële opening (of "journée inaugurale" in de toenmalige nog gangbare franse taal), met academische zitting, cocktail, banket, concert en galabal.

Een prachtig zomerprogramma volgde.

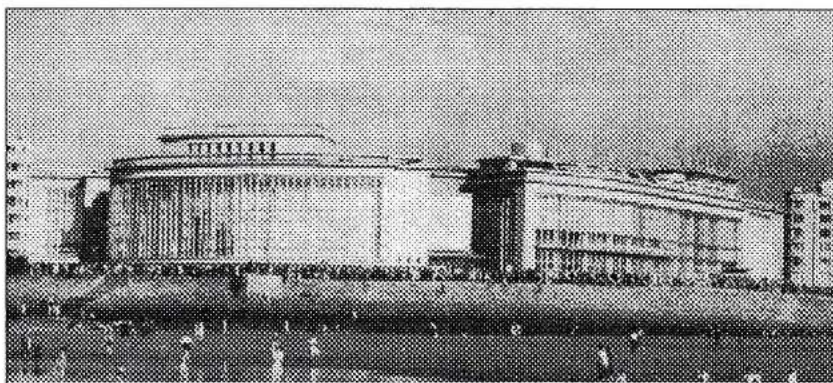
Concerten, opera's, balletopvoeringen konden er in optimale omstandigheden gebracht worden. 's Werelds grootste vedetten hebben er opgetreden. Tientallen ongeëvenaarde klassiekers, koningen van het chanson, varietétoppers schitterden op de planken van het Casino.

De Public Relations waren zeer belangrijk, vooruitstrevend en een stimulans voor het toeristisch gebeuren te Oostende. Vanaf de eerste jaren zouden o.m. de gastronomische weekends enkele decennia lang veel succes kennen, ook van internationaal cliënteel.

Verder was er nog het jaarlijks Bal du Rat Mort en veel lokale evenementen van plechtige einde schooljaar prijsuitreikingen tot (later) de Oostendsche Revue.

Op het vlak van plastische kunsten waren er tentoonstellingen van wereldformaat en tussen 1962 en 1984 de Europaprijs voor Schilderkunst.

De Private Kring, of speelzaal, kende terug een grote toeloop en was lang "de melkkoe" van het Casinogebeuren. Als grootste van België, met 12 Roulettetafels (Franse en Amerikaanse), 4 Baccara, 4 Blackjack en Craps stelde de speelzaal ooit 100 spelbe-



dienden en administratief personeel te werk het hele jaar door.

Naoorlogse personaliteiten ivm. kursaaluitbating zijn (waren) in binnen -en buitenland zeer gekend o.m. Roger De Ramée, Jean-Claude Van Biervliet, Willy Verdonck en PR-man-kunstenaar Willy Bosschem.

Het gebouw, exponent van zijn tijd, is ondertussen een halve eeuw oud. De laatste jaren was men op zoek naar een nieuwe invulling. Er werden megalomane en tot ver in zee gebouwde ontwerpen voor een nieuw casino voorgesteld of volledige ontmanteling van het bestaande gebouw. Het werd echter geklasseerd in 1998. Een renovatie was wel meer dan noodzakelijk. Het werd een architectonisch verantwoorde restauratie van een monument en aanpassingen die een betere exploitatie moeten toelaten.

"Als het goed gaat met het casino, gaat het goed met Oostende. En omgekeerd", zegt schepen Bart Bronders ("de Bouwer"), voorzitter van het Autonoom Gemeentebedrijf Stadsvernieuwing Oostende (AGSO) en hoofdcoördinator van het renovatieproject en

toekomstige uitbating van het Nieuwe Casino/Kursaal.

## BRONNEN EN ILLUSTRATIES

- A. Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk 1830-1878  
Daniël FARAZIJN - De Plate 1979
- B. Oostende 1000  
Publicatie Stadsbestuur 1964
- C. Info - Casino/Kursaal Oostende mei 1983
- D. Oostende Kruispunt van Europa. Een Koninklijke stad  
Mappamundi 1985
- E. Oostende in de Belle Epoque  
Parcours Artis-Historia 1999
- F. Brochures OMD Oostende 1993 en 1998
- G. Atlantikwall in Zeeland en Vlaanderen Hans SAKKERS en Hans HOUTERMAN  
De Citadel-1990
- H. Foto's "Le Soir Illustré" - 1944
- I. Een eeuw vakantie - 100 jaar toerisme in West-Vlaanderen  
Marc CONSTANDT- Lannoo 1987
- J. Archiefbeelden Oostende  
Omer VILAIN -Alan SUTTON -1999
- K. Oostende 14-18  
F. GEVAERT en F. HUBRECHTSEN  
De Klapproos 1995

**Uit Sympathie**

**N.V. FIRE TECHNICS  
S.A.  
Brandweermaterieel  
Ladderwagens  
Ziekenwagens**

**Steenbakkerijstraat, 1  
8450 Bredene**

**Tel. 059 / 34 03 40  
Fax 059 / 34 03 41  
e-mail: info@firetechnics.be**



# ART NOUVEAU

Alberta Van Asbroeck

## Inleiding:

Rond 1890 hing er in heel Europa beslist iets in de lucht. Iedereen was de neo-stijlen meer dan beu en de eclectische mengelmoes nog veel meer. Men riep om iets anders, iets beters en vooral om iets nieuws! Kunstenaars lieten hun fantasie de vrije loop en zo ontstond de nieuwe kunst: Art Nouveau, Modern Art, Jugendstil, allemaal namen voor dezelfde verzuchting naar iets nieuws en origineels. De naam Art Nouveau is afkomstig van de winkel van Samuel Bing in Parijs. Hij gaf jonge avant-garde kunstenaars de kans om te exposeren en zo naam te verwerven.

## Waar haalden de Art Nouveau kunstenaars hun inspiratie?

- Pre-rafaëlieten in Engeland: rond 1860 zocht deze groep zijn inspiratie in de vroege renaissance in Italië; zij keerden terug naar de natuur en brachten tere vrouwenfiguren, golvende lijnen. Hun werk was sensueel en mysterieus. Belangrijke namen: Dante Rossetti en Edward Burne Jones.
- Een volgende bron was de Japanse prentkunst: door de wereldtentoonstellingen van 1862 in Londen en 1867 in Parijs raakte de Japanse kunst bekend in Europa. De eenvoud, de tere lijnen, de asymmetrie, de natuurelementen en het belang van de lege ruimte maakte grote indruk. Belangrijke naam: Hiroshige.
- Eveneens in Engeland groeide de belangstelling voor het erfgoed uit de gotiek. De gotische bouwkunst en het ambachtelijk vakmanschap vonden navolging in de Arts and Crafts beweging. Vertegenwoordigers: William Godwin (meubilair), Walter Crane (boekillustraties), Beardsley (satirische prenten), William Morris (wandbekleding).
- De rococo had dan weer invloed op de Franse Art Nouveau.
- De contacten met de kolonies en met de islamwereld leverden exotische elementen.

- Er ontstond opnieuw belangstelling voor de eigen volksaard en zo kwam men terecht bij oude Germaanse en Keltische motieven.
- Ten slotte waren er de geschriften van Haeckel over de zeeorganismen, de ontdekking van de microscoop en de ontwikkeling van de fotografie die de belangstelling voor kleine diertjes en planten deed toenemen. Zo fotografeerde Karl Blossfeldt ontelbare plantendelen die hij sterk uitvergrootte.

## Art Nouveau: kenmerken

- Dictaat van de lijn: Art Nouveau kunstenaars richtten zich op het lineaire. Dit is voor alle strekkingen een bindende factor. De zweepslaglijn werd gelanceerd: levendig, beweeglijk, sensueel en zelfs een beetje wulps.
- Men had genoeg van de klassieke regels bij het bouwen maar trok er wel de lessen uit in navolging van de grote Franse architect Violet-Le-Duc.  
Men opteerde voor:
  - bouwen met oog voor de bestemming en voor de aard van materialen;
  - het geheel moest origineel en decoratief zijn; asymmetrie was in.
  - de constructie van het gebouw mocht gezien worden.
- In de Art Nouveau streefden de architecten naar samenhang en harmonie: men was ervan overtuigd dat dit het welzijn van de bewoners zou bevorderen. Licht, lucht en ruimtegevoel waren erg belangrijk. In de gevels kwamen dus grote ramen voor de leef- en werkruimtes. Dikwijls werd gewerkt met een centrale koepel om licht te brengen in de donkere rijwoningen.
- De band met de natuur was altijd aanwezig: op de gevels verbinden groei-elementen de verschillende materialen en verlevendigen het geheel.

## Brussel: een belangrijk centrum

Rond 1890 was Brussel een bruisende stad.

Gogh had gezien stopte hij ermee. Hij had contacten met de Socialistische Partij en werd hoofdredacteur van hun tijdschrift: L' Art Moderne.

Principes: soberheid en een ingehouden spanning: de lijn is een kracht vervuld van de energie van hem die haar trekt.

De vormgeving werd bepaald door het nut, ook het materiaal was afhankelijk van het gebruik. Er moest een volmaakte overeenkomst zijn tussen middel en doel; het ornament was ondergeschikt.

Hij wilde kunst in dienst stellen van het volk dat door de industrialisatie het contact met schoonheid was verloren (vgl. Arts en Crafts in Engeland). De kunstenaar moest daarom samenwerken met bekwame vaklieden.

Van de Velde begon met meubelontwerp en tekende al gauw hele interieurs. Zijn werk was functioneel, sober, samenhangend en elegant. Hij kreeg interesse voor architectuur en ontwierp zijn eigen woning. Die deed nog denken aan een Brits landhuis, maar daarna was zijn werk heel vooruitstrevend. Hij was in België niet zo geliefd als Horta, maar had internationaal succes, vooral in Duitsland. Hij vertrok dan ook naar Weimar en werd er artistiek raadgever van de hertog van Saksen. Later richtte hij er de Kunstgewerbeschule op, voorloper van het latere Bauhaus.

Van de Velde verrichtte baanbrekend werk en probeerde artistieke creatie te verbinden met industriële productie.

Met WO I verliet Van de Velde Duitsland en begon een nieuwe modernistische periode in België.

**PAUL HANKAR** ging dan weer een heel andere toer op. Hij was van opleiding ornamentbeeldhouwer maar werkte ook als architect. Zijn woningen zijn eenvoudiger, strak van lijn. Hij gebruikte baksteen (dus goedkoper), veel kleur en geometrische ornamenten. Hij lanceerde het cirkelvormige raam en het gebruik van de sgraffitotechniek op gevels; hiervoor werkte hij samen met A. Crespin. Zijn werk vertoont ook Oosterse en neo-rennaissance invloeden.

Hankar was sociaal ingesteld en gaf les aan de Ecole de Dessin et d'Industrie in

Schaarbeek. Hij ontwierp ook meubels en werd vooral bekend voor zijn winkelinrichtingen.

**GUSTAVE SERRURIER-BOVY** had samen met zijn vrouw een grote zaak van meubels en binnenhuisinrichting te Luik. Hij slaagde erin om artistieke kwaliteit en degelijkheid te brengen tegen een aanvaardbare prijs. Hij verkocht al gauw hele interieurs die ook door de middenklasse betaalbaar waren.

**OCTAVE VAN RIJSSELBERGHE** tekende samen met Emile Hellemans de plannen voor het eerste Blankenbergse casino in Vlaamse Renaissancestijl. De woning die hij in 1894 bouwde voor schilder Paul Otlet laat iets heel anders zien: functionele architectuur, sober en origineel. Deze architect was te modern voor Brussel; hij bouwde wel een aantal villa's aan de kust en het Belle Vue Hotel met rotonde te Middelkerke in 1910 (dit gebouw werd pas gerestaureerd).

## De late Art Nouveau

1900-1910: zowel Horta als Hankar kregen volgelingen en bovendien begon ook de Europese Art Nouveau sporen na te laten. Enkele namen van architecten van de tweede generatie:

- Ernest BLEROT: bouwde Art Nouveau gevels maar voor de rest hadden zijn woningen een klassiek grondplan. Zijn prijzen waren democratisch en daardoor bouwde hij veel: 60 woningen in 10 jaar. Maakte veel gebruik van sgraffiti, glas-in-lood en florale motieven.

- Gustave STRAUVEN: bouwde zeer herkenbare woningen met veel krullerige sierelementen. De meest gekende is die voor schilder Saint Cyr aan het Ambiorixplein.

- Victor ROGISTER: volgeling van Hankar; bouwde in Luik woningen met veel boogvormen en verticale belijning. Later (rond 1910) zijn in zijn werk invloeden van de Oostenrijkse en Duitse Art Nouveau merkbaar: bepleisterde gevel, typische ondersteuning van de kroonlijst, geometrische versiering met blokjes, cirkels en trapeziumvormige afbuiging van ramen en deuren.

- Paul CAUCHIE: was decorateur en specialist in sgraffitotechniek; hij werd beïnvloed

door de school van Glasgow (MacIntosh).

- Paul JASPARD (Luik) en MAJERES (Brussel) laten dan weer islamvloeden zien in hun werk.

### Einde van de Art Nouveau

In 1903 bouwde Frank Lloyd Wright zijn eerste woning volgens de principes van het horizontalisme, en in 1905 startte Jozef Hoffman uit Wenen met de bouw van Palais Stocklet: streng geometrisch aan de buitenzijde, maar binnenin uitzonderlijk rijk gedecoreerd. Art Nouveau had afgedaan en de Art Deco kwam er aan!

### Ornamenten, motieven, materialen, kleuren

Wat de architecten ook willen, onze mensen houden van versiering. Bij de grote Art Nouveau woningen was de volledige inrichting vastgelegd, maar ook minder kapitaalkrachtigen wilden een gedeelte van hun woning herinrichten of hun gevel vernieuwen of verfraaien. En het was flink meegenomen als de voorbijgangers daar ook nog konden van genieten.

Als materialen voor decoratie werd zoals vroeger sculptuurwerk in natuursteen of arduin en smeedwerk gebruikt. Nieuw voor deze periode is het gebruik van geglazuurde baksteen en geglazuurde (of majolica) tegels voor gevels en terrassen. Wandtegels werden voordien gebruikt in woningen (vooral bij de haard), maar buiten was het een nieuwigheid.

Hier aan de kust kwamen de wandtegels en geglazuurde baksteen heel erg in, ook om praktische redenen: zeer weersbestendig en weinig onderhoud en de stad kreeg een vrolijk bebloemd uitzicht.

Ook het gebruik van glas-in-lood in de woning was nieuw. Tot dan was het voorbehouden voor kerkelijke gebouwen en werden bijna uitsluitend liturgische taferelen afgebeeld.

Ook sgraffito op gevels (afgekeken van de oude fresco's) was nieuw; aan de kust vinden we er weinig (niet weersbestendig).

Als motieven komen veel bloemen en ranken voor, tengere vrouwenfiguren, kleine dieren en insecten. Bij de sobere Art Nouveau zien

we dan vooral geometrische vormen en horizontale belijning.

Wat kleurgebruik betreft waren vooral de zachte pasteltinten in trek.

*Tekst: Alberta Van Asbroeck, projectverantwoordelijke art nouveau Blankenberge*

### Bibliografie:

- *Art Nouveau*, Lara-Vinca Masini, Arch. Cape Press New York, 1987, 414 blz.

- *Art Nouveau in België. architectuur en interieurs*, F. Dierkens-Aubry en J. Vandenbreenen, Lannoo, 1996, 384 blz.

- *België Art Nouveau: van Victor Horta tot Antoine Pompe*. P.F. Lace, Snoeck-Ducaju, 1991, 231 blz.

- *Brussel. fin de siècle*. P. Roberts-Jones, Snoeck-Ducaju, 1994, 279 blz.

- *Glas-in-lood in de art nouveau*, M.A. Van Asbroeck, onuitgegeven eindwerk, 1997, 130 blz.

- *Lanes Jugendstil en Art Déco*. C. De Bruijn en I. Schwartz, Kosmos, 1992, 192 blz.

- *L' Art Nouveau*, K.J. Sembach, Taschen, 1993, 240 blz.



**GRAFISCH BEDRIJF**

**LAMMAING**

*Wij geven vorm aan uw identiteit!*

Torhoutsesteenweg 354-356

8400 Oostende

tel. 059 70 71 23 | fax 059 80 45 79

e-mail: [print@lammaing.com](mailto:print@lammaing.com)

# DE HOOFDKERK VAN MARIAKERKE ONZE-LIEVE-VROUW-KONINGIN

Marcel Leeuwerck

## I De Voorgeschiedenis

Het urbanisatieontwerp van Kolonel NORTH voorzag reeds, tussen de geplande huizenblokken, een "Place publique" met de aanzet voor een kerk (zie Plan 2).

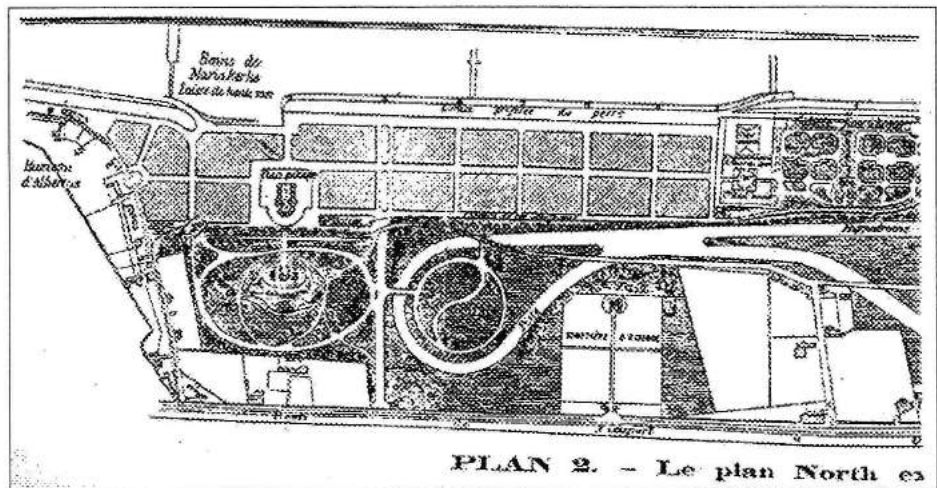
De deftige dames en heren badgasten verlangden immers hun formele zondagsdevoties in een eigentijds kerkgebouw te beleven. Het Duinenkerkje oordeelden zij daartoe te boers en bovendien veel te ver. Tracht daar eens na een winderige wandeling binnen te geraken met puntgave hoed zonder geknakte aigrette! De status van de ontluikende badpaats eiste trouwens een monumentaal kerkgebouw als blikvanger, bij voorkeur in een modieuze neo-stijl vol gouden mozaïeken. Wie met de loep het Plan 2 grondig observeert onderscheidt trouwens de geijkte plattegrond van een laat-barokke koepelkerk met twee zijdelingse uitstulpingen die de traditionele latijnse kruisvorm pogen te suggereren.

Samen met het geplande Albertuspark zou de kerk een groots perspectief aan het nieuwe prestigieuze North-City bieden. De plotse dood van North gooide al zijn plannen in de vergeethoek en nu ligt het banale voetbalplein op de plaats van het gezellige park.

De keuze van de patroonheilige stelde alvast geen probleem, de naam zelf van de wijk drong spontaan Sint-Albertus op (de middeleeuwse godgeleerde Albertus Magnus, niet onze 16e eeuwse groothertog).

Samen met de andere ontwerpen van North, verzeilde ook de bouw van die kerk op het achterplan. De Stad Oostende verleende

rond de eeuwwisseling voorrang aan de noodzakelijke nieuwe kerken, zoals op het Hazegras (1865), de Sint-Jozefskerk (1897-1901) en de H. Hartkerk (1913-1924). Pas na de eerste wereldoorlog trok Mariakerke weer voldoende aandacht. Het Duinenkerkje lag er toen zo troosteloos geschonden bij, zonder toren, dat de overheid zelfs overwoog het kortweg te slopen. James Ensor heeft die barbarij gelukkig helpen verhinderen en men vergrootte de kerk dan maar met een zijbeuk.



Rond de Aartshertogstraat bleef de nood aan een nieuwe kerk evenwel dringen. De Stad knutselde in afwachting van een gepast ontwerp en tijdens de restauratie van de Duinenkerk de onzalige "barak" in elkaar. Die ontsierde bijna 40 jaar de Nieuwpoortsteenweg tussen de voormalige Frankrijk- en Ruslandstraat (sedert de fusie van 1899 respectievelijk omgedoopt tot Rozen- en Lijsterbeslaan). Het terrein hoorde toe aan de Kerkfabriek en nu staat daar een lagere afdeling van het Onze-Lieve-Vrouwcollege. Voor de bouw herbruikte de aannemer allerlei recuperatiematerialen uit de oorlogsjaren. Tot dragende structuur paste hij het skelet aan van een afgedankte militaire hangaar en de buitenmuren metselde hij in ruwe betonstenen waarin industriële prefabramen knelden. De schone schijn en het prestige redde men

door toepassing van een pannendak i.p.v. golfplaten en een banale dakruiter moest de passant vermanen dat hij voor een bedehuis stond.

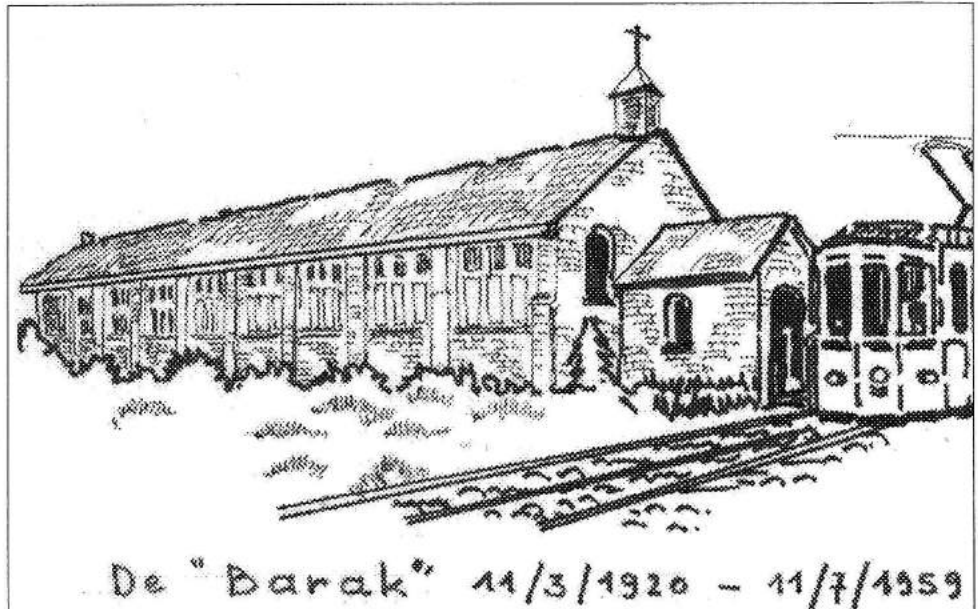
Die schamele "barak" (ex ore plebis) bleef toch "voorlopig" als hoofdkerk in dienst vanaf 11 maart 1920 onder de eerbiedwaardige bescherming van Onze-Lieve-Vrouw-

Hemelvaart, zoals het Duinenkerkje "Sancta Maria Assumpta". Dit tot de inwijding van de nieuwe grote kerk op 11 juli 1959. "Voorlopig" kan bij officiële ondernemingen lang duren, in dit geval bijna 40 jaren. Dan was de barak dan ook door en door verweerd en voor de afbraak moest de Kerkfabriek nog een som bijbetalen, want niets van de bouwmaterialen had nog enige waarde.

Niemand in Mariakerke koestert heimwee naar dit schreeuwlelijk bouwsel. Alleen op communieprentjes van enkele ouderen prijkt ze soms op de achtergrond.

In 1933 besliste Monseigneur Lamiroy, bisschop van Brugge, een nieuwe kerk te laten bouwen voor de parochie van Mariakerke. De toenmalige deken, Z.E.H. Desmet werd gevraagd om naar een geschikte bouwgrond uit te kijken. Overwegende dat de Elisabethlaan ongeveer halverwege tussen de H. Hartkerk en de Duinenkerk lag, stelde hij een stuk grond voor op de hoek van de Elisabethlaan en de Vredestraat. Mgr. Lamiroy kwam ter plaatse het voorstel onderzoeken, maar hij oordeelde dat de parochie te uitgestrekt was om slechts over één kerk te beschikken. Daarom besloot hij het parochiegebied in twee te delen en op ieder deel een kleinere kerk te bouwen.

Ondertussen stond het Westerkwartier vol woningen van de Oostendse Haard en bleek rijp voor een dochterparochie. De geestelijkheid van Mariakerke mocht daartoe zelf de handen uit de mouwen steken en trok er op



eigen krachten de Sint-Godelievekerk op (vanaf 1936). Boze tongen beweerden wel dat de deftige Mariakerkenaren zich op die manier van het slecht befaamde Westerkwartier wilden distanciëren, maar dat blijft grove laster.

De kentering ten gunste van de "grote kerk" meer westelijk op Albertus kwam pas na de tweede wereldoorlog. Begin februari 1946 riep Mgr. Lamiroy E.H. Georges Borre naar Brugge: "Ge zijt nu zeven jaar pastoor te Lombardsijde, het wordt tijd dat ge promotie krijgt". (Glimlach onder de pince-nez). Zo'n droge smile verbloemde telkens een zeer gewichtige beslissing, want bij Mgr. Lamiroy eiste "lachen" een bovenmaatse fysieke inspanning. Ooit durfde een van zijn voormalige secretarissen verklappen dat zijn bisschop tijdens zijn decennialange carrière als secretaris niet meer dan vier maal heeft gelachen.

Pastoor Borre voelde genoeg dat hem iets bijzonders boven het hoofd hing toen de bisschop vervolgde: "Ik benoem u tot pastoor in een grote parochie met drie kerken en drie onderpastoors en u moet er nog een vierde kerk bouwen. Dit is een unicum in ons bisdom". Pastoor Borre viel omver bij die sybillynse omschrijving. "Maar Monseigneur, waar ligt zo'n parochie?". Het bleek inderdaad Mariakerke, want daar stonden naast het Duinenkerkje ook nog de Barak en de jonge Sint-Godelievekerk die toen nog niet tot zelfstandige parochiekerk was verheven.

(Wordt vervolgd)

# RENOVATIE VAN HET HAZEGRAS

Greet Mees

## 1. Ontstaan en groei van de Hazegraswijk

De wijk Hazegras ontstond in de tweede helft van de 18de eeuw in de noordoosthoek van de Sint-Katharinapolder. Deze polder maakte sinds 1584 deel uit van de Historische polders van Oostende, maar werd in 1746 ingedijkt en drooggelegd. Pas na het slechten van de stadsvesting en het graven van de eerste dokken (inwijding op 13 augustus 1783) kwam de buurt tot ontwikkeling. Het Hazegras is daarmee de oudste wijk ontstaan buiten de eigenlijke kern van Oostende (1). De naam "Hazegras" wordt echter slechts voor het eerst vermeld in 1822, en zou verwijzen naar een grassoort die op de ingepoldeerde schorren de eerste natuurlijke plantengroei vormt. (2)

De eerste functie van de wijk was dus duidelijk havengebonden. Het begin van de ontwikkeling viel samen met de grote bloeiperiode van Oostende-Vrijhaven (1781-1789) onder Oostenrijks bewind. Oostende was rond het midden van de 18de eeuw geen kapitaalmarkt zoals Antwerpen, noch een industrieel centrum of nijverheidsstad. Oostende was een haven, en vooral een doorvoerhaven, de enige in de Oostenrijkse Nederlanden die fungeerde als venster op de zee. Tussen 1777 en 1780 nam het aantal in- en uitvarende schepen toe van 959 tot 2931. De nieuwe handelsdokken waren dus broodnodig, en lagen aan de basis van de groei van de Hazegraswijk.

(1) Tot in de 20ste eeuw zal het Hazegras nog altijd beschouwd worden als een soort voorstad van Oostende. Hazegrasnaars wanneer ze over de Kapellebrug moeten: "We gaan naar 't stad."

(2) Volgens J.B. DREESEN in de Plate jg 15/1 O. Vilain heeft een andere verklaring; volgens deze auteur wordt de benaming Hazegras reeds op oude plannen van de zestiende eeuw teruggevonden als naam van een poldergrond. Zie "Langs de Oostendse kateien" p.135

Volgens J.P. Falise verschijnt de naam ook al in een tekst, gevoegd bij een kaart van 1785-1786.

Onder Franse bezetting ontstond de eigenlijke wijk. De Fransen dreigden met onteigening wanneer niet meteen gebouwd werd op de eigendomspercelen. Deze dreiging had zijn uitwerking: weldra werd er op het Hazegras gebouwd en ontstond een nieuw gedeelte van Oostende. En omdat de vestingen nabij de Jozef II straat verdwenen waren onder het Oostenrijks bewind, besloot Napoleon dat Oostende nieuwe vestingen rond het Hazegraskwartier moest krijgen. Onder het Koninkrijk der Nederlanden werd een nieuwe walmuur opgetrokken om de zuidelijke stadsuitbreiding te beveiligen.

De wijk had van in het begin een sterk maritiem karakter. Houtzagerijen waren er ten behoeve van de scheepsbouwers. De armsten vlochten scheepstrossen in de Lijndraaiersstraat, terwijl de Oesterbankstraat herinnert aan de aanwezigheid van oesterputten.

Maar de geschiedenis van het Hazegras houdt ook nauw verband met de ontwikkeling van het spoorwegverkeer in Oostende. In 1838 werd de spoorlijn Brussel-Oostende in gebruik genomen. Na twee voorlopige stations (het eerste buiten, het tweede binnen de stadsmuren) werd in 1844 het eerste definitieve spoorwegstation ingehuldigd. Van dan af reden de treinen door een bres in de stadswallen tot aan het Vander Sweepplein (nu Ernest Feysplein). De uitbreiding van het station tot "Alberthall", een gebouw dat veel Oostendenaars nog gekend hebben, kwam er in 1882.

De start van de Oostende-Doverlijn in 1846 leidde later tot de bouw van een zeestation op de aanlegkaai van de pakketboten. Dat eerste kaaistation werd in 1913 vervangen door het huidige stationsgebouw. De terminus aan het Vander Sweepplein verloor geleidelijk aan belang, werd in 1946 afgeschaft en tien jaar later gesloopt. De huidige Perronstraat herinnert nog aan die tijd.

Haven en spoor brachten grote economische welvaart voor de Hazegraswijk. Hotels en

restaurants, velen in Vlaamse neo-renaïssancestijl opgetrokken rond het Vander Sweeplein, deden gouden zaken. De handel bloeide. Aan afspanningen was er rijke keus, want de ligging net buiten het stadscentrum was ideaal. Daartoe werd zeker bijgedragen door de opkomst van het toerisme: aanvankelijk de elite in het kielzog van het Hof, later eveneens de volkse zondagstoeristen. De mooie straatnamen getuigen van die bloeiperiode: Vrijhavenstraat, Fortuinstraat, Goede Windstraat, Vooruitgangstraat.

De 19de eeuwse toename van de bevolking deed ook het Hazegras groeien. Naast handelaars en horeca-uitbaters was tevens de vissersbevolking er goed vertegenwoordigd. Een bloeiend volksleven kwam er tot stand. Zo vond men bijvoorbeeld het grootste aantal danszalen van heel Oostende op 't Hazegras. Zeer bekend waren de "Boeliengs" in de Oesterbankstraat en de "Eyland's", "Apekot" en "Zonnebloem" in de Vrijhavenstraat. Men kan eigenlijk zeggen dat het Hazegras een voorloper was van de huidige uitgangsbuurt in en om de Langestraat. Onvermijdelijk ont-aardde het vermaak soms in een handgemeen. Maar er waren ook tal van rustige herbergen waar koetsiers hun dorst lesten of een kaartje legden. De VG-supporters kwamen er hun vreugde of verdriet verdrinken. Zowel als de wielerliefhebbers van de Zeemeeuw als de schutters van de St.-Jorisgilde, St.-Sebastian of Concordia.

Anderzijds heerste er ook heel wat armoede, en de schamele huisvesting en hygiëne van de bevolking leidden tot allerlei ziekten. In het jaar 1849 waren er in Oostende 99 dodelijke gevallen van cholera, waarvan er 39 op het Hazegras genoteerd werden. De huizen waren klein, maar enorm dicht bevolkt. Zo noteert men in de volkstelling van 1865: Vrijhavenstraat, 51 woningen en 367 bewoners, Oesterbankstraat, 19 huizen en 225 bewoners.

In 1855 stichtten de Broeders van Liefde een kosteloze school op het Hazegras, en op 11 april 1866 openden de Petites Soeurs des Pauvres een huis voor hulpbehoevende bejaarden in de Lijnbaanstraat. Beide initiatieven tonen aan dat de bevolking van het Hazegras grotendeels uit arme werklieden bestond.

In 1862 kwam, ondanks het protest van de plaatselijke bevolking, het stedelijk slachthuis op de vroegere gronden van de Schuttersgilde Sint-Sebastiaan. Sommigen beschouwen dat feit reeds als een eerste begin van verval van de wijk.

Hetzelfde jaar werd de eerste steen gelegd van de Onze-Lieve-Vrouwekerk. In 1864 was de "Hazegraskerk" voltooid, gebouwd naar de plannen van de Belle-epoque-architect Felix Laury. E.H. Ruysen werd de eerste pastoor. Van in het begin is de kerk steeds een zorgenkind geweest. De slechte funderingen waren er de schuld van dat de kerk langzaam in de bodem zakte (tot 60 cm) terwijl de toren scheef trok. Reeds in 1897 werden herstellingswerken uitgevoerd. Toen men, begin deze eeuw, het straatniveau verhoogde om de helling naar de de Smet de Naeyerbruggen mogelijk te maken, kwam de kerk ongeveer een kleine meter onder straatniveau te liggen zodat men trappen moest afdalen om binnen te komen. In 1995 werd de kerk, in het kader van de herwaarderingsplannen voor de wijk, gesloopt.

*(Wordt vervolgd)*

DEPOT  
**Vanhoutte**  
DRANKENHANDEL

**Oostendelaan, 272 Middelkerke**  
**059/ 31.15.15**

**DRINK-SHOP**

**Aartshertoginnestraat, 51 Oostende**  
**Tel 059/ 70.49.89**

**Oostendse Steenweg, 131 Brugge**  
**Tel 050/ 32.22.25**

# HET PROTESTANTISME IN OOSTENDE (3)

*Kurt Borgoo*

## **Twee eeuwen leemte - Religieuze intolerantie van 1604 tot 1781**

Na het beleg van Oostende was vanzelfsprekend officieel enkel plaats voor aanhangers van Rome. Ondanks het kosmopolitische karakter van onze havenstad, belette het strenge beleid van de Spanjaarden, beducht op ketterij, en aanvankelijk ook van de Oostenrijkers, dat vrijheid van religie openbaar mocht beleden worden.

Het valt echter te betwijfelen dat met de val van Oostende definitief alle nieuwgezinde elementen waren uitgeroeid in onze streek. Bovendien is het zeer waarschijnlijk dat zee-lui en handelaren die slechts een tijd in Oostende verbleven, klandestien hun geloof bleven belijden.

Toch werd Oostende door en door katholiek. Protestanten die niet gevlucht of gedood waren, bekeerden zich best tot het katholieke geloof. De Spanjaarden herbouwden de stad die een hoge mate van welvaart kende tot 1706, toen de anglofilie een tijdelijke deuk kreeg door de beschieting door generaal John Churchill, de latere Hertog van Marlborough, die een groot deel van de stad in as legde.

Na de Spaanse successieoorlog kwam Oostende in 1713 in Oostenrijkse handen. Voorspoedige dagen braken aan voor onze stad. Keizer Karel VI gaf in 1723 toestemming voor de oprichting van de Oostendse Compagnie, die handel zou drijven met Oost-Indië en die door de Engelsman John Kerr werd georganiseerd. Al voor 1723 werd handel met het Oosten gevoerd, zij het op een niet-georganiseerde wijze, zodat archieven ontbreken. Volgens Hillyard was er in 1935 in Madras nog een ruïne van een Oostendse handelswerkplaats te zien.

Tijdens deze periode vestigden Engelse handelaren zich in de stad, zonder dat evenwel sprake is van een uitgesproken anglicaanse gemeenschap.

Omwille van dynastieke redenen, de erkenning van het opvolgingsrecht van Maria Theresia, werd aan de druk van Frankrijk, Engeland en de Republiek toegegeven en werd Oostende in 1737 het recht ontzegd

om nog handel te drijven met het Oosten.

## **Opbloei van de Anglicaanse Kerk tijdens Oostende Vrijhaven (1781-1792)**

In de jaren 1780 bloeide Oostende op als Oostenrijkse Vrijhaven. Dit statuut was te danken aan de ligging van Oostende als belangrijkste havenstad aan de Noordzee van het uitgestrekte Habsburgse Rijk en van het economische inzicht van Jozef II (1765-1790).

Door dit statuut vestigden vele buitenlanders zich in de stad. Vooral Engelse kooplui vonden de weg naar Oostende. De redenen hiervoor liggen voor de hand voor het maritieme en ondernemende Britse volk dat zich niet eens ver van huis hoefde te vestigen en in het voor Engelsen gunstig gezinde Oostende. Bovendien zorgde de onderlinge economische en militaire wedijver tussen de Europese staten, vooral dan voor wat het koloniale aspect betreft en meer bepaald de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog, voor een unieke uitvalsbasis voor een vrijhaven aan de Noordzee.

In korte tijd belandden zo'n 2000 Britten in onze stad. Oostende telde een bevolking van 6500 à 7000 mensen. Aanvankelijk vonden hun activiteiten vooral plaats rond nieuwgebouwde magazijnen en opslagplaatsen, maar al vlug kon men in de stad een vleugje Engeland proeven. De Engelsen leefden hier grotendeels zoals ze dat thuis gewend waren. Er werden banken en verzekeringsmaatschappijen opgericht door deze nieuwkomers. Er kwamen Engelse pubs en in het theater kon men Engelse voorstellingen van Engelse stukken bijwonen. Overigens waren er naast Engelse, ook Vlaamse, Italiaanse en Franse toneelkringen.

Uit deze periode zou de Engelse invloed in het Oostends dateren. Woorden als *bottel* voor fles en *nowwers* voor nergens zouden hun plaats in het dagelijkse taalgebruik innemen.

Het is in 1784 dat de Engelsman William Hesketh van keizer Jozef II toestemming krijgt om op het strand een tentje in te rich-



ten waar baders verfrissingen konden kopen en zo het toerisme een kleinschalige start kende.

De Engelse aanwezigheid was ook in het bestuur en de organisatie van de stad merkbaar. In 1782 krijgt de Schot Herries een octrooi voor de eerste geldbank voor wisselhandel in het Oostendse posthuis en later voor een verzekeringsmaatschappij over heel Oostenrijks Vlaanderen. Thomas Ray was burgemeester van 1778 tot 1788. Naar deze laatste zou de vroegere Sint-Thomasstraat, die nu een verlenging is van de Kapellestraat, zijn genoemd volgens Rev. Hillyard.

Aan deze economische boomperiode kwam abrupt een einde. Externe factoren, voornamelijk de door Engeland erkende onafhankelijkheid van de Verenigde Staten in het Verdrag van Versailles, luidden het einde in van deze periode van ongebreidelde economische groei voor Oostende. In 1782 deden nog 2636 schepen Oostende aan. In 1783 nog 'slechts' 1694 schepen. Vele Engelse fortuinzoekers en avonturiers trokken weg, anderen bleven en zetten zich ondermeer voor een Engelse kerk in.

De onvermoeibare Keizer Jozef II had in zijn ijver om het bestuur en de maatschappelijke ideeën in zijn rijk te moderniseren enkele edicten uitgevaardigd die aan de protestantse onderdanen burgerrechten gaven, waaronder een vrijheid van godsdienst. Dit was sinds de zestiende eeuw niet meer het geval geweest in onze stad.

Directe aanleiding tot het erkennen van de anglicaanse gemeenschap in Oostende was een prospectiebezoek van Jozef II aan Oostende begin juni 1781 om de mogelijkheden van het vrijhavenschap te onderzoeken. Tijdens zijn bezoek had hij een ontmoeting met de Britse consul die hem op de hoogte bracht van de vraag van de protestantse gemeenschap in Oostende om een kerkgebouw te mogen installeren en om een vaste predikant te kunnen hebben.

Wanneer de keizer op 23 juni 1781 in Brussel kwam, meldden de akten van de Conseil Privé: *"of men niet wat minder strenge principes zou kunnen uitvaardigen op het gebied van de religie teneinde de protestanten de vrije uitoefening van hun godsdienst toe te staan, wat vooral nodig*

*schijnt voor Oostende, waar de Engelse consul hem gesproken had en waar vooral sinds de vestiging van de vrijhaven men moest verwachten en zelfs hopen dat veel protestanten er zich kunnen vestigen"*. Enkele maanden na zijn bezoek aan Oostende vaardigde Jozef II de Edicten van Tolerantie uit.

Met deze edicten poogde Jozef II eveneens de protestantse onderdanen van zijn rijk met zijn hervormingsgezinde, maar katholiek-absolutistische Habsburgse bestuur te verzoenen.

De hier verblijvende Engelsen zouden pas begin 1784 ijveren voor een volwaardige Engelse kerk in Oostende.

Na een korte procedure, die hieronder beschreven wordt, werd hen, met enkele beperkingen en een aantal voorwaarden, toegestaan een kerk te bouwen. De protestanten mochten er hun erediensten houden. De chaplain mocht de zieken bezoeken en de overledenen mochten met een openbare plechtigheid ten grave gedragen worden.

Hun wens om een chaplain te krijgen om de religieuze dienst te leiden, werd voldaan toen ze John Trevor als chaplain kozen. Hij was pas eind 1783 naar Oostende gekomen en was waarschijnlijk een drijfveer voor de anglicaanse gemeenschap. Deze eerste Engelse kerkgemeenschap werd in een oud pakhuis ondergebracht, dat tegelijk als woning voor Trevor diende en als plaats voor religieuze activiteiten.

De eerste dienst had plaats op 11 januari 1784, daags na de toestemming van de Oostendse Magistraat en de eerste doop op 18 januari 1784.

De kerkgemeenschap waarvoor Trevor instond bleek zeer actief. In zes en een half jaar tijd blijken 1290 kerkelijke vieringen plaats te hebben gevonden, waarvan 227 dopen, 166 huwelijken en 332 begrafenissen.

Nog in 1700 meldde de Duitse natuuronderzoeker Forster dat het derde of vierde huis in Oostende Engels was en de stad een Engelse zeestad leek te worden.

Ondanks de toestemming van de overheid en de aanwezigheid van een actieve kerkgemeenschap werd geen kerk gebouwd.

# OOSTENDE VERVROEGT ZIJN DAGERAAD (5)

Piet Daman

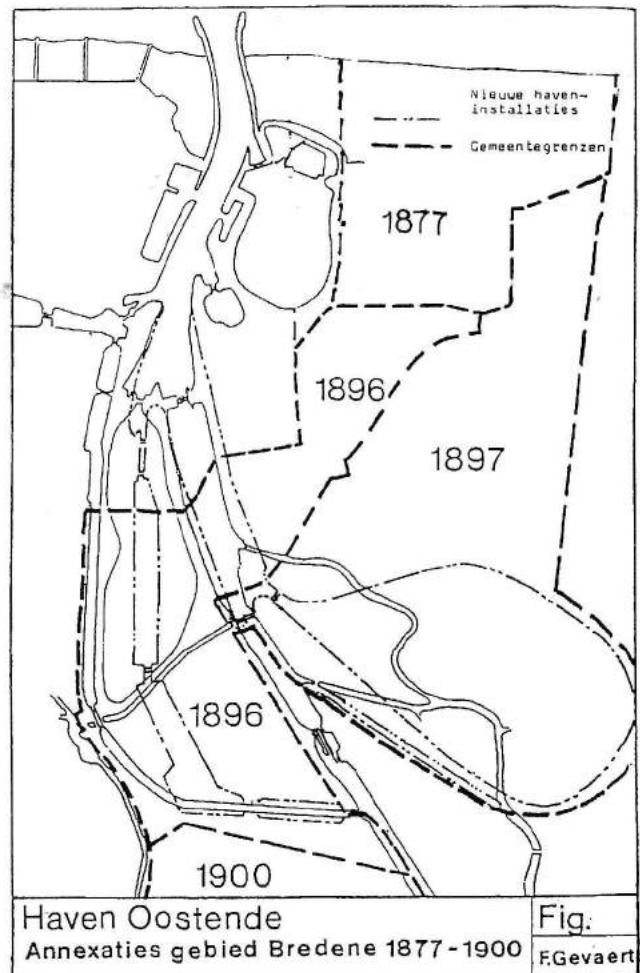
In 1912 zijn er plannen om de rest van Sas-Slijkens bij Oostende te voegen en de vaart tot Plassendale uit te bouwen tot een groot nijverheidsdok. WO I belette de realisatie. Dit zou het toppunt van frustratie zijn geweest voor de "Sassenoars" die in de eeuw voordien zich zelfs wilden afscheuren (van de boertjes) van het Dorp en onafhankelijk zijn! Met de diverse aanhechtingen (ook van Mariakerke en Stene) wordt Oostende drie maal groter en groeit uit tot wat men toen promoveerde als "zomerhoofdstad van België" en "eerste badstad ter wereld", met een oppervlakte van 1209 ha.

## 7. 20<sup>STE</sup> EEUW: VEEL PLANNEN EN... TERUG GEWOON EEN "STAD AAN ZEE"... TOT VER IN 'T LAND.

Na de dood van Leopold II en WO I verliest Oostende stilaan haar 'grandeur'. Na WO II is ze terug een regionale stad.

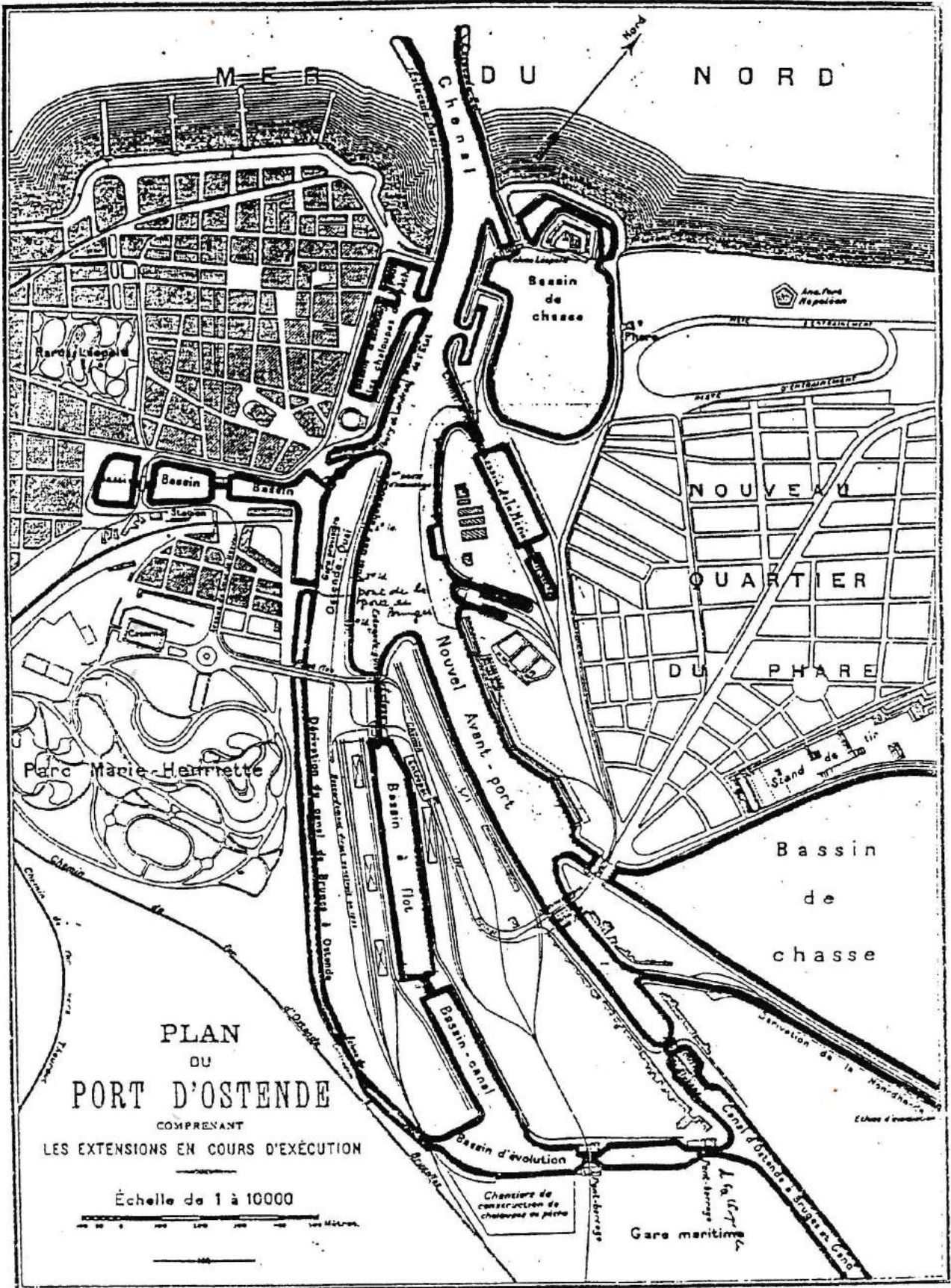
Vanaf de jaren '30 verandert de technologische vooruitgang en sociale evolutie de levenswijze en behoeften van de gemeenschap. De toenemende mobiliteit, met stadsvlucht en suburbanisatie heeft sociale en financiële gevolgen. De bevolking van de randgemeenten blijft verder de infrastructuur van de stad gebruiken, wat onbetaalbaar wordt en leidt tot failliet van de steden. Oostende kent ook dat probleem, evenals andere sociale en economische problemen ingevolge de tanende industrie, vnl. scheepvaart, scheepsbouw en visserij. Voor die laatste was er wel nog steun (cfr. H. BAELS). In 1934 wordt het nieuwe visserijdok en vismijn voltooid. In 1978 komt er nog (te laat!) een tweede vuurtorendok.

Staat en stad trachten wel mogelijke oplossingen te brengen; deze houden telkens grondgebiedsuitbreidingen in. Er zijn heel wat plannen, vooral in de jaren '50, voor vernieuwing en uitbreiding van de haven (zelfs met statuut 'Vrijhaven', in 1930).



In 1966 geeft Oostende een Witboek uit, mét alarmkreet en voorstel voor een grote uitbouw van de haven, o.m. nieuwe zeesluis, dokken in de Spuikom met verbinding met de vaart, waarlangs industrieterreinen. De havenvernieuwing, gepland in 1988-93 is actueel gedeeltelijk uitgevoerd of in uitvoering.

Voor het oplossen van de beheersproblemen, vnl. structureel en financieel van de gemeenten en hun leefbaarheid, werden reeds in 1937 studies aangevat en volgden voorstellen. De eerste maatregelen "voor het wijzigen van gemeentegrenzen" verschijnen met de 'Eenheidswet' van 14 februari '61. Verschillende bekrachtigingswetten leggen nadien de fusies en grenswijzigingen vast, o.m. de Wet van 17 juli '70 (KB 29 juni '70). Hierbij worden Stene en Zandvoorde bij Oostende gevoegd. Dit kaderde in de oplos-



sing van de problemen ingevolge 'de fundamentele verandering van het leefpatroon der lokale gemeenschappen', en gaf mogelijkheid tot bijkomende industrieterreinen. De geplande havenwerken (cfr. Witboek 1966) zouden ook de aanhechting van Bredene of delen van het grondgebied noodzaken. Uiteindelijk werd enkel de Prins Albertlaan ingelijfd, het enige stuk dat nog overbleef ten zuiden van de vaart.

De fusies en aanhechtingen gingen in op 1 januari '71.

Bij wet van 23 juli 1971, die grote fusies voorzag, is Oostende nu "centrumgemeente". Ten oosten wordt terug Bredene voorzien. Op 11 september '74 wordt de procedure tot fusie ingezet. Ondertussen waren er heel wat vergaderingen, discussies, volksconsultaties, studies en voorstellen met uiteenlopende motivering, officieel en "achter de schermen". Op 4 oktober '74 wordt in extremis beslist dat Bredene (9.495 inwoners 31 december '73) onafhankelijk blijft, zonder "grenscorrecties" in dichtbewoonde wijken. Groot Oostende (71.730 inw.) krijgt wel een industriezone van 135 ha, langs het kanaal Brugge-Oostende (driehoek vaart-Brugse Steenweg-Plassendalesteenweg).

Het waren uiteindelijk politieke redenen en opportunisme die een verdere uitbreiding van Oostende naar het oosten (toen) tegenhielden. Met de diverse (180!) fusies en grenscorrecties verdrievoudigde Oostende zijn oppervlakte t.o.v. 1900, van 12,09 naar 37,72 km<sup>2</sup>.

De bestaande problemen zullen in de kortste tijd zeker niet opgelost worden. Oostende zoekt wel naar vernieuwing op het domein van toerisme en cultuur, met evenementen.

*Een "Stad aan Zee"... tot ver in 't land.*

## POSTSCRIPTUM

JULI 1997: Burgemeester Ignace DEREEPER van Oudenburg is bezorgd. Er zou een plan bestaan om van Oostende, Bredene en Oudenburg één grote entiteit te maken. Dit fusioneren zou voor Oostende interessant zijn. De anderen willen daar natuurlijk niets van weten.

De nieuwe gouverneur van West-Vlaanderen schijnt niet op de hoogte te zijn.

Ignace kan het weten. Zijn voorvaders hebben het wellicht meegemaakt... Waren zij niet van "Ostenda Antiqua"... de REEP?

In "Zoeklicht op Bredene", uitgegeven in 1968, besluit Raoul Eeckhout zijn onderdeel 'De inkrimping van het Bredens grondgebied', en sprekend op plannen voor uitbreiding van de Oostendse haven en andere economische expansie in de jaren '60: "Of deze plannen werkelijkheid zullen worden zal de toekomst moeten uitwijzen." Drie jaar later waren annexaties een feit (Zie Hoofdstuk 7). De plannen zijn ondertussen enigszins gewijzigd. De Spuikom blijft een sport- en ontspanningszone en men kweekt er terug de "Ostendaises". De industriezone "Plassendale" haalt wel het nieuws.

In de jaren '70 werden enkel de "economisch verantwoorde" zones bij Oostende gevoegd. De gemeente Bredene bleef autonoom. Oostendse politici waren toen niet geïnteresseerd in hun bevolking. De dageraad vervroegen, ja, maar de opkomende zon had zulke felle gloed!

Tijden veranderen, noden ook; mensen komen en gaan. Ook in Oostende kleurt de dageraad het gele strand en de blauwe zee een tintje roder. Of is het de ondergaande zon?

Maar daarover zou een gids zich niet hoeven te bekommeren.

## BIBLIOGRAFIE

1. 'Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zee-stad OOSTENDE'  
JACOBUS BOWENS - Brugge 1792
2. Het Oude Oostende en zijne driejarige belegering (1601-1604)  
Edw. VLIETINCK - Oostende 1897
3. Oostende's Epos  
Robert LANOYE - Oostende 1981
4. Vijf glanspunten uit de geschiedenis van Oostende.  
Aug. SLEEKES - Oostende 1962
5. Oostende verteld  
Karel Jonckheere - Lannoo 1970
6. Oostende onder het Franse bewind  
Eduard J. BAELS 1982
7. Oostende - door Daniël FARAZIJN in Belgische steden in reliëf  
Pro Civitate 1965
8. Zoeklicht op Bredene (Historische gegevens en wetenswaardigheden)  
R. EECKHOUT - Ter Cuere Bredene 1968

9. Bredeniana (Jubileumboek 900 jaar Bredene)  
Coördinatie en eindredactie Fernand GEVAERT 1988
10. Een oord genaamd Bredene (Priorijkerk en parochie St. Rickiers)  
Conferentie van 't Vynckx- en Woutermans-ambacht - Bredene 1991
11. Geschiedenis van een parochie te Oostende - St. Catharina vergaan  
J.B. DREESEN EN G. VANDAMME -1984
12. Flandria Illustrata - Tome I  
A. SANDERUS 1644
13. Het landschap in Vlaanderen in historisch perspectief.  
Prof. Dr. A. VERHULST Antwerpen 1965
14. De havens aan de kust en aan het Zwin (Doorheen oude plannen en luchtfoto's) door R. LAUREN  
Algemeen Rijksarchief Brussel 1986 (Catalogus tentoonstelling)
15. De Plannen van de Oostendse Haven(s) - een historisch-planologisch overzicht voor de periode 1900 tot 2010  
Prof. Dr. G. ALLAERT (RUG) Oostende, september 1993
16. Maandblad 'De Plate' - tijdschrift van de Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring 'De Plate'  
Uitgaven MAR-SEP 1993; SEP 1994; APR - SEP - OKT 1995; JAN - APR - SEP 1996; MAR - FEB 1997
17. Jaarboeken van de Heemkring 'Ter Cuere' Bredene: 1971, 1973, 1977, 1980, 1981, 1992, 1996.
18. Tweemaandelijks tijdschrift 'Roepsteen' van de Heemkring 'Ter Cuere' Bredene nrs. 127,143,158.
19. Gidsencursus Bredene 1993.
20. Gidsencursus Oostende 1996-97.

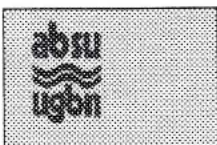
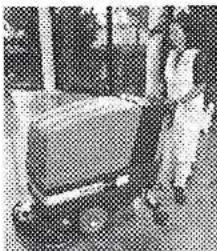
### STENEN: óók Cultureel erfgoed!!!

Oostende had iets unieks, waar de laatste halve eeuw zeer kwistig mee omgesprongen werd. Al ooit bij stilgestaan dat de "straatplavuizen" in de beide "squares" tot een UNIEK type behoren dat indertijd speciaal besteld werd voor het sieren van de markt, de Elisabethlaan en verlenging Northlaan en de beide prinsessenpleinen: mooie, hardgeglazuurde blauwe stenen, één met de zee!!!

Een toegeving: een deel van de marktsexemplaren werden hergebruikt, maar die van de Elisabethlaan zijn "verdwenen" op een stukje Northlaan na en al heel wat sleuven werden uit Clementina en Stefanie gegraven en vervangen door stortbeton...

Opletten, of ook daar gaat patrimonium misschien dienen tot versterken van de golfbrekers, zoals "onze" stenen bank indertijd!

*Silvio Romano*



ISO 9001: 2000  
Approved by BQA

**SCHOONMAAKBEDRIJF nv**  
**ULTRACLEAN**  
*opgekuist staat netjes*

Dagelijks en periodiek schoonmaak van residenties, winkels, magazijnen, kantoren en andere panden.

Opfrissen en/of jaarlijkse grote schoonmaak van huizen, appartementen en de 2<sup>de</sup> particuliere bedrijven.

Opkuis van nieuwbouw of na verbouwing.

Industrieel reinigen van tapijten.

Opkuis na brand.

**Meer dan 15 jaar ervaring**

Corneel Heymanstraat 3 - 8400 Oostende - Industriezone 2  
Tel 059 80 82 45 Fax 059 80 22 83  
www. ultraclean.be e-mail: info@ultraclean.be

# BEVRIJDING: IK WAS EEN SNOTTER IN '45

Jaak Fonteyne

(Vervolg van  
vorig nummer)

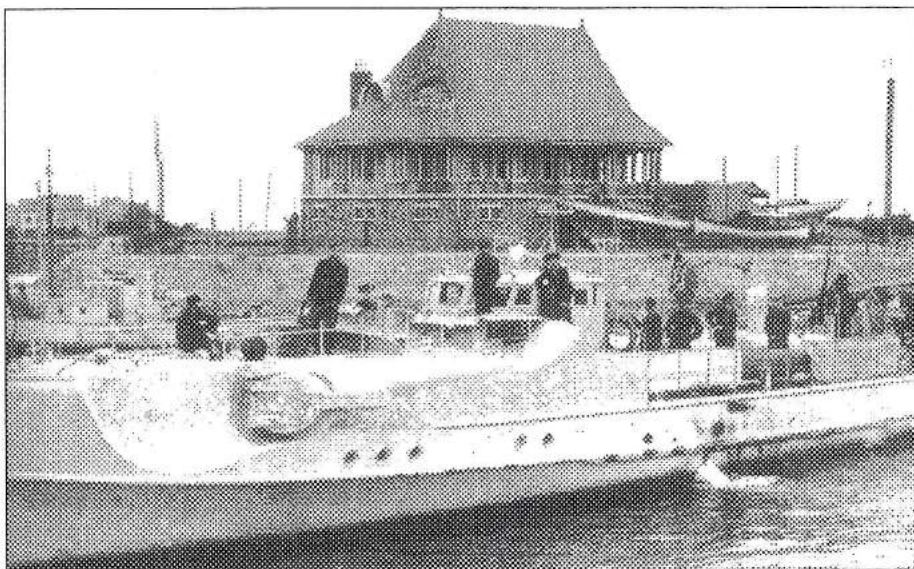
Mijn grootvader, peetje Demol, die bij ons woonde, kwam naar buiten om te pogen ons naar binnen te jagen, maar hij was niet zo jong meer, had een kleine beroerte gehad, terwijl wij natuurlijk veeeeeeel vlugger waren en niet geïnteresseerd in binnen, verre van, terwijl er buiten juist zulke fantastische zaken gebeurden.

Ondertussen waren verschrikte voorbijgangers bij ons naar binnen gevlucht en werd peetje bijna buiten gedrumd.

Wat was er gebeurd? Onder de Soldatenberg liep en loopt een tunnel die gebruikt werd o.m. door de reinigingsdienst en die de kortste weg was voor hun paardenkarren naar stad.

De Duitsers vonden die tunnel ook interessant en hebben er een opslagplaats(?) van gemaakt door die aan beide zijden toe te metsen met een 40 centimeter dikke muur. Door de ontploffing waren beide muren naar buiten geslagen terwijl de tunnel bijna intact was en is gebleven (maar nu onzichtbaar onder de Stijn Streuvelslaan). Toen ik de puinen ging bekijken is één iets mij enorm opgevallen en bijgebleven: op de resten van het metselwerk, lag een onbeschadigde kist met intacte flessen water.

Als mijn vader van zijn werk thuis komt mag hij het dak op: de meeste pannen zijn uit hun bedje gelicht en ook het rolluik beneden hangt half uit zijn glijders want om een beetje bescherming te geven tegen eventuele luchtverplaatsingen was het voor 2/3 neergelaten.



Duitse Snellboten in de haven van Oostende. Op de achtergrond het RSNY-clubhuis.

(Foto uit het boek "S-boote" German S-Boats in Action, 1939-1945, Histoire & Collections. Door Jean-Philippe Dalies-Labourdette.)

## ENGELSE LES

De dag voor de bevrijding krijg ik erg nuttige Engelse les van onze buur. Hij leert mij drie zinnnetjes:

"Sir, you want some tomatoes?" Psychologisch goed gezien want de meesten waren daar dol op. En dan de cruciale vraag: "I like chocolate" en "you have cigarets for papa?"

Ze logeerden in het ex-gezondheidshuisje op het einde van de Pontonstraat en mijn nicht was er ook en duidde mij één der soldaten aan aan wie ik mijn tomaten moest geven en ik had prijs. Chocolate in de plaats.

We kregen ook een soort snoep dat in je mond bleef draaien en plakken aan je tanden: chewing gum.

De eerste dag dat ze er waren zat een groep 's middags te picknicken aan de voet van de soldatenberg. In hun midden stond een grote blikken doos met toespijs. Wij, de kinderen, stonden er in een grote hoop rond zoals de kinderen nu in Afrika. Plots doet één van ons enkele stappen naar voor, grijpt in die doos en verdwijnt als de bliksem. Met een stuk chocolate, iets wat we nog vaag kennen van voor de oorlog. De Canadezen eten rustig voort, ze hebben toch genoeg.

# **MORDAN**

**NATUURVLEES DOBBELAERE**

**Christinastraat 69 - 8400 OOSTENDE**

Tel. 059/50 52 45 - Fax: 059/50 07 85

e-mail: denatuurwinkelmordan@skynet.be

(400 m<sup>2</sup> verkoopsruimte)

**Openingsuren: 9.00 H. - 18.30 H.**

**Ook op zaterdag. Zondag gesloten**

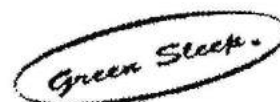


*De Natuurlijkste  
zaak van de kust!*

**GREEN  
SLEEP**

**100% "NATUURLIJK"  
SLAAPCOMFORT**

(200 m<sup>2</sup> toonzaal, 1<sup>e</sup> verdieping)



Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.

Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)

Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

***150 kruidenpreparaten uit eigen labo!***

**DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST**

**ING** 

*Kantoordirecteur R. Rega*

Kantoor Middelkerke

P. De Smet de Naeyerstraat, 34C

8430 Middelkerke

Tel. Dir.: 059/31.95.40

Fax: 059/31.95.48

Kantoor Westende

Meeuwenlaan, 24B

8434 Middelkerke

Tel.: 059/31.95.60

Fax: 059/31.95.68

Waarom je druk maken? Het kan een uitdaging zijn in een vreemd, onbekend vijandig land.

### **MELKKARREN**

's Anderendaags, het is prachtig weer, de zomerzon schijnt binnen in mijn slaapkamer. Het is heerlijk te weten dat niemand zegt dat je naar school moet. Dan hoor ik een melkboer passeren met veel lawaai van de lopende paardenhoeven en van de tegen elkaar rammelende melkkruiken. En dan nog één, en wat later nog één. Da's verdacht: ik vlieg mijn bed uit naar het venster: het zijn tanks, kleine open tank(je)s, die ik al op foto zag. Scoutingcars zal ik later leren kennen die uit de richting Gistel komen. We zijn bevrijd, naar beneden en naar buiten! In welke kledij weet ik niet meer (Ik droeg toen nog een "slapkapote").

En iedereen komt op straat, overal blijde gezichten. Er verschijnen overal Belgische vlaggen (verboden onder de Duitse bezetter). We trekken samen met vele anderen op naar stad en komen terecht in een grote massa kijkers aan Petit Paris als er plots uit de richting Torhout een Duitse moto met zijspan afkomt. In het zijspan zit een militair met witte armband met rood kruis. De mensen doen een stap achteruit tot op het voetpad en laten ze zonder problemen doorrijden, 't Is toch de richting naar hun heimat. Hoe zouden die zich inwendig gevoeld hebben?

Nog een tijdje later een zware ontploffing in de verte. Een vent zegt: "De duikbootbasis die in de lucht vliegt!" Later zal ik vernemen dat het de snelbootbasis is en nog heel lang zullen er grote stukken beton langs de Vismijnlaan te zien zijn. Nog later zal ik een Duitser leren kennen die er bij was toen men de vernieling voorbereidde.

In elk van de vier kamers lag een torpedo, verbonden met elkaar, en waarschijnlijk ook nog een grote voorraad torpedo's die mee ontploft zijn. (door wat men noemt ontploffen door "sympathie").

En als mijn vader thuis komt, mag hij weer op het dak, de pannen zijn weer uit hun bedje gelicht, en ik heb eens uitgerekend: wij woonden op 1.600 meter van de ontploffing!

### **PLUNDEREN**

Als ik 's anderendaags beneden kom zijn mijn ouders weg en is peetje alleen thuis met mijn

broer. Maar weldra komen ze er aan met het zwaarbeladen karretje dat mijn vader maakte. Ze komen uit de kazerne en hebben o.a. een wasbekken mee. Nu mag ik ook mee. In de kazerne zijn er massa's naarstige Belgen van alles aan het wegslepen wat niet te heet of te zwaar is. Ik ontdek een vuurtje met daarin een hoop conserven. Met een stok haal ik ze eruit en laat ze afkoelen, en het karretje op. Dan komen de gendarmen de poort sluiten na vriendelijk verzoek de kazerne te ontruimen. Thuis blijken die dozen het fijnste vlees te bevatten dat ik ooit gegeten heb. Is het omdat we niets gewoon zijn? Later heeft mijn moeder gezegd dat het hesp was en ze heeft ze bijna allemaal weggegeven voor die hongerige tieners van de burens. Wat we ook ontdekten: witte kartonnen dozen met Zweeds Knäckebröd en bepaalde conserven bleken gewoon een donker bruin brood te bevatten.

Daarna kwam de sprotfabriek aan de beurt. Daar waren ook massa's nieuwe dennenhouten meubeltjes gemaakt voor de mannetjes van Hitler. Over het algemeen grepen de mensen eerst naar de voedingswaren. Daarna naar de rest. Iemand sleurde een zwaar pak mee op zijn bult over een hele afstand: het bleken kleine blikopenertjes te zijn!

Nonkel Bernard trok naar het Palace Hotel dat dienst deed als lazaret en opslagplaats en in brand stond. Sommigen hebben zich ziek gegeten aan de beste boter.

Mijn nicht was ook mee en had een oogje op een toevouwbaar naaikastje. "Niet nodig" zei nonkel en gooide het weg. Tot drie maal toe haalde ze het terug en had het mee.

### **CANADEZEN,**

waren het die ons bevrijd hebben, 'n Manitobaregiment, en in Oostende hebben ze niet hoeven vechten, maar wel aan de Westkust, waar o.m. Duinkerke een sterke vesting was. En toen wij later 's namiddags van school kwamen, hoorden wij regelmatig kanongebulder uit het westen. Ze hebben er trouwens een dag langer stand gehouden dan de Europese strijd geduurd heeft.

Maar de OORLOG was NOG niet gedaan.

Buiten Oostende hebben we nog de strijd voor de Scheldemonding waar zeer veel



Canadezen sneuvelden (zie kerkhof van Adegem) en vanuit Oostende (Montgomerydok) zullen op 1 november de geallieerde commando's vertrekken om Walcheren, toen nog een eiland, in te nemen. En rond Kerstmis komt het Ardennen- of von Rundstedt offensief en we zien weer bezorgde gezichten, zouden ze werkelijk terugkeren? We krijgen de bombardementen met V1 en V2, soms is er 's nachts alarm, dan sluiten ze gewoon alle stroom af.

### EVACUATIE

Mijn kameraad Joseph Schockaert heeft nooit begrepen dat hij in het binnenland geboren is. Op een bepaald moment hebben de Duitsers uit schrik dat de landing hier zou komen, alle inwoners die hier niet nodig waren, doen verhuizen naar het binnenland. Waarschijnlijk ongeveer de helft van de toenmalige inwoners waaronder een oom van mijn moeder, Nonkel Louis. Die is met zijn gezinnetje naar Brussel getrokken en er na de oorlog gebleven.

### WITTE BRIGADE

Na de bevrijding zagen we plots massa's mensen die de Witte Brigade, de Weerstand vormden. Ze marcheerden krijgshaftig in peloton door de straten, met een wapen bij zich en een Belgische armband aan de linker arm. En wat ik van hen gezien heb heeft mij als kind erg getroffen. Hier en daar trokken ze huizen binnen en gooiden alles wat er was door vensters en deuren naar buiten op straat, waar ze vervolgens alles in brand staken. Ook deze heldendaden zijn mijn vader en ik weest bekijken en ik kreeg er toen mijn ideeën over. Ik dacht, nu de Duitsers weg zijn zal het hier een hemel op aarde zijn, maar dat klopte niet. Jacht op de Zwartten, grote en kleine, echte of vals beschuldigde, aanhoudingen en veroordelingen, hakenkruisen op sommige façades geteerd, Vlaamsgezinden werden Duitsgezinden genoemd, Vlaamse kunstenaars werden aangehouden zoals Ernest Claes, Felix Timmermans omdat die ook in Duitsland via vertalingen succes boekten. Mijn nonkel Staf was tijdens de oorlog bij de Weerstand, is moeten vluchten naar Brussel, heeft moeten zijn meubels verkopen en wilde er nadien

niets meer mee te maken hebben.

### DE DOKKEN

in de stad zijn afgemaakt met een hoge prikkeldraadversperring zo dat de haring niet te gemakkelijk kan weglopen. Vanaf een bepaalde periode komen de vissersschepen uit Engeland terug en wat mij opvalt: de redelijk grote schepen hebben op de voorplecht een mitrailleure staan. Later zal ik horen dat een schipper, Calcoen, alarm zal slaan omdat hij een eenpersoonsduikboot ziet. Men schijnt die te hebben uitgehaald met man en al en hij wilde zijn luik niet openen!

De grote dokken waren ook buiten gebruik door kapotte bruggen en geblokkeerde sluisen door gezonken schepen.

### CENTEN

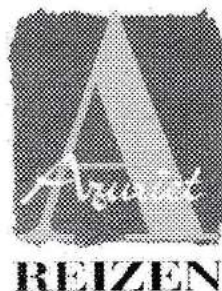
Een bepaald ogenblik komt de regering uit ballingschap terug uit Engeland, waaronder een zekere Jood: GUTT op wie veel Belgen schrikkelijk kwaad zullen zijn want hij heeft een trucje gevonden om een beetje van hun zwart oorlogsgeld in te pikken.

*(Wordt vervolgd)*

## GENIET MET AZURIET!

Reisbureau voor alle touroperators,  
vlieg-, trein-, bootticketten.

*Waar service en dienstbaarheid  
geen ijdel woord is!*



Torhoutsesteenweg 449  
Hoek Kastanjelaan  
8400 Oostende  
Tel. 059 51 49 51

#### *Openingsuren*

*Maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en  
vrijdag: 9 tot 12 en 14 tot 18 uur.*

*Zaterdag: 9.30 tot 12 uur.*

ZEEVIS GROOT- EN KLEINHANDEL

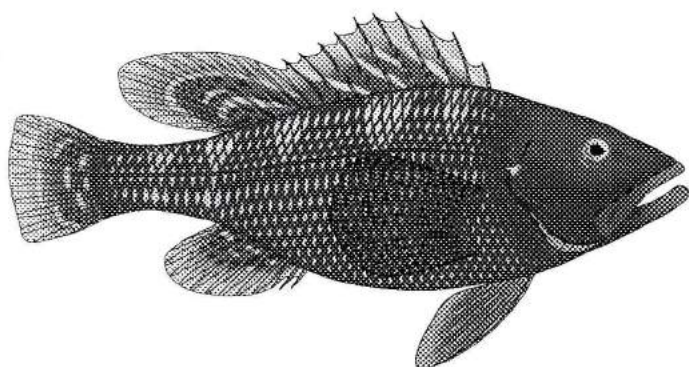
***Van Haudt Patrick -  
Van de Wynckel Christa***

Vismijn 107 - 8400 Oostende

Delphin Depuydtstraat 8 - 8470 Gistel

Tel. Vismijn (059) 32 19 95 - Fax (059) 33 19 95

Tel. Privé (059) 27 69 59



**OPENINGSUREN**

Maandag - Dinsdag - Woensdag 8 - 16u

Donderdag: 8 - 13u

Vrijdag: 8 - 16u

Zaterdag: 8 - 13u

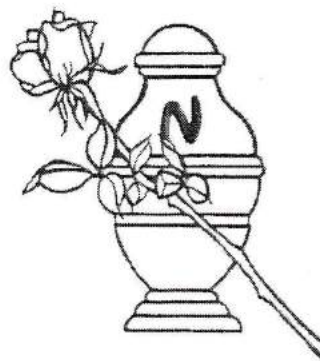
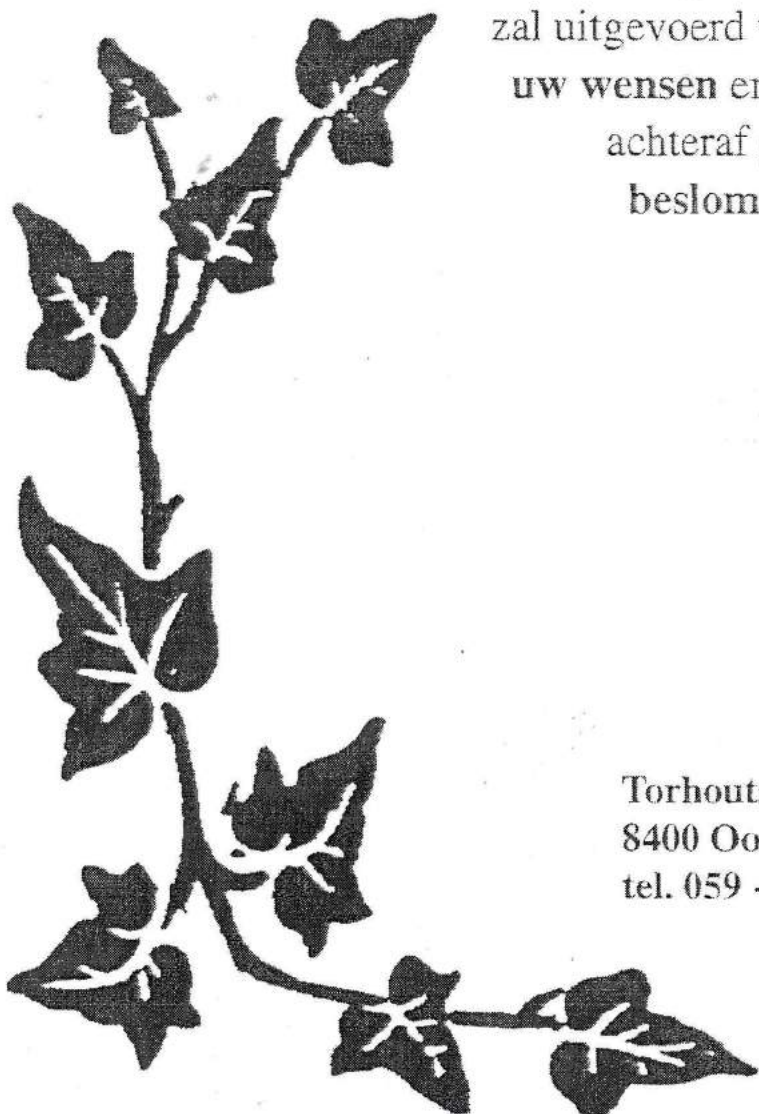
Zondag: Sluitingsdag

Op feestdagen open tot de middag

**UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM**

# Jan Nuytten

Het uitvaartcontract  
is de absolute zekerheid  
dat uw begrafenis of crematie  
zal uitgevoerd worden volgens  
uw wensen en dat uw familie  
achteraf geen financiële  
beslommeringen heeft



Torhoutsesteenweg 88 (h)  
8400 Oostende (Petit Paris)  
tel. 059 - 80 15 53